

BUITEN

18^E JAARGANG N^O. 32.

ZATERDAG 9 AUGUSTUS 1924.

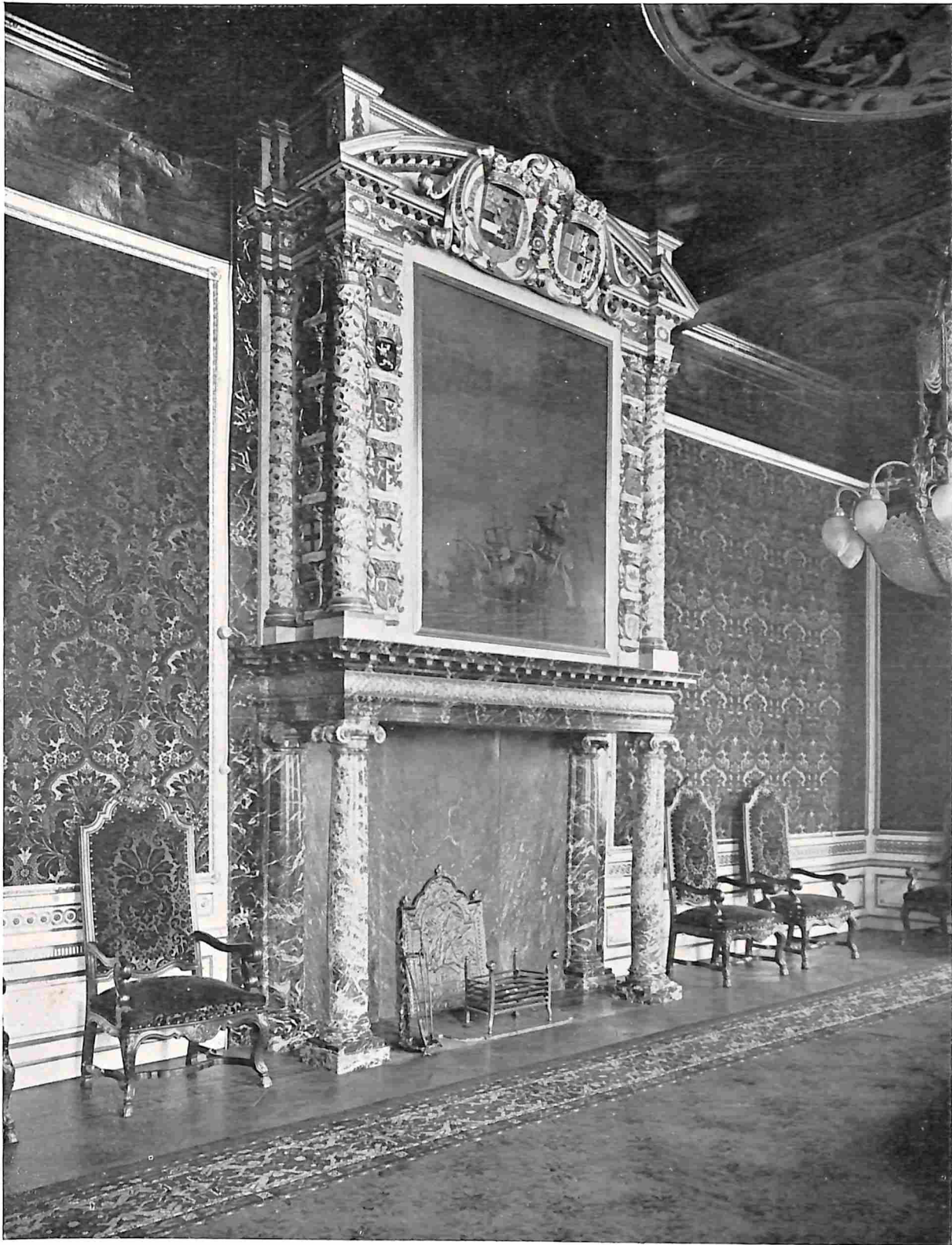

Foto A. Frequin.

HET „HUIS AAN DEN BOSCHKANT” TE 'S-GRAVENHAGE.
SCHOORSTEEN IN DE GROOTE FEESTZAAL.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

HET DROOMLAND ACHTER DE BERGEN (7), DOOR GILBERT FRANKAU	BLZ. 374
HET HUIS AAN DEN BOSCHKANT, DOOR RO VAN OVEN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 373, 376—381
ONTVANGEN BOEKEN	BLZ. 373
HOOITIJ, DOOR M. KRAMER	379
VERDWENEN RUST, DOOR M. VAN KAMPEN	380
ZEEPAARDJES, DOOR M. C. ENNEMA, GEÏLLUSTREERD	382
HET OUDE RECHTHUIS OF DE HOOFDWACHT TE GRONINGEN, DOOR H. P. C. GEÏLLUSTREERD.	383
HOEVEN EN KLAUWEN, DOOR G. D. ROBERTS (II)	383
MOEDER EN KIND, ILLUSTRATIE	384

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Het droomland achter de bergen.

Naar het Amerikaansch

10) door GILBERT FRANKAU.

NEGENDE HOOFDSTUK.

GEHEIME DIPLOMATIE.

WEL drie minuten nadat de Chineezers het priëel hadden verlaten sprak geen van de drie Europeanen een woord. Zij zaten met opengesperde oogen te staren naar het begin van dat buitengewoone document, tot de gepenseelde woorden een verwarden dans begonnen in de roode stralen der lantaarns. Toen overhandigde de „Lange” De Gys het ding. „Dit,” zei hij grimmig, „is wel het toppunt.” De Franschman zette zijn zwijgende studie voort met gefronste wenkbrauwen en gekromden rug. Het leek wel dat Beamish op zijn krukje was vast gevoren. Zij waren niet bang, zij waren niet verschrikt. Zij waren — verstaend. Enkele woorden, gelezen en herlezen, staken als ijspegels in hun hersens: „Bekennen — vrijelijk en zonder dwang — den opzettelijken moord — van een Italiaansch onderdaan — Signor Tomasso Negrini — uit Genua — ook bekend — als N'ging”. Het document bespaarde hun niets. Het verklaarde met groote onbeschaamdheid, hoe „de Honorable Richard Assheton-Smith, oudste zoon van Viscount Furlmere, peer van het Britsche rijk”, geholpen door twee anderen — namen en beroep werden ten volle gegeven — op zekeren datum het huis van Pu-Yi, een Chineesch onderdaan, wonend te Cholon, waren binnen gedrongen en daar in koelen bloede en door de afschuwelijkste middelen Signor Tomasso Negrini, Italiaan, gast van voornoemden Pu-Yi, hadden vermoord. Si-tuk en Wu-hon, bedienden van Pu-Yi, waren getuigen van de mishandelingen, maar daar zij ongewapend waren, hadden zij niet de macht gehad de misdaad te verhinderen. Genoemde Europeanen

bekenden thans vrijelijk en zonder eenigen dwang, hun schuld met het oog op het feit dat de verdenking van de misdaad op andere onschuldige personen zou kunnen vallen. „En hebben dus hun handteekening hieronder gezet op den 21sten dag van Maart 1919.” Hiermee eindigde het document! „Maar wat deksel!” sprak thans Beamish, „wij hebben den kerel toch niet vermoord! Ik ben bereid onder eede te verklaren dat hij geen vierentwintig uur meer had kunnen leven. Dat zou ik voor elke rechtbank kunnen verklaren.” „Best,” zei de „Lange” koeltjes grinnkend, „laten wij hun voorwaarden aannemen en vertrouwen op je beëdigde verklaring indien wij ooit voor moord gearresteerd worden. *Jij* zult er zeker niets tegen hebben te teekenen.” „Ik? De hemel beware!” „Waarom niet? Zij zullen het nooit durven gebruiken.” „Waarom niet! Je bent gek, „Lange”. Stel dat zij het *wel* gebruikten, stel dat het in de kranten komt, dat ik...” „Ik vermoed dat het nooit in uw Engelschen geest is opgekomen, dokter,” zei De Gys, „dat het alternatief van teekenen kan zijn — een weinig onaangenamer dan publiciteit?” „Je bedoelt —?” stamelde Beamish. „Dat wij drie ongewapende mannen zijn tegen een inlandsche stad; dat, wanneer wij verdwijnen, niemand in Saigon ons verder kan naspeuren dan de deur van ons hotel; dat wij veel te veel weten omtrent den onwettigen opiumhandel van hen, die erin betrokken zijn.” „Bedoel je dat zij ons zouden vermoorden?” zei Beamish. „Dat zouden zij niet durven wagen,” sprak „de Lange.” „Stelt u zelf in hun positie, *mes amis*,” zei de Franschman schouderophalend. „Zoudt gij belangrijke geheimen toevertrouwen aan drie absoluut vreemden, zonder een zeer bindende garantie dat zij ze niet zullen verraden? Natuurlijk niet. *Eh bien*, denkt voor een oogenblik eens als een Oosterling; tracht u voor te stellen dat gij niet langer een gevoelsmensch zijt, dat gij een moord — *zorgend* dat gij aan de bestraffing kunt ontkomen — als een volmaakt wettige methode beschouwt om te krijgen wat gij verlangt. De vreemden kennen uw geheim, gij vraagt hun de verklaring te teekenen, en zij weigeren! Zult gij, als Oosterling, de handen der vreemden kussen, of hun de keel afsnijden?” Dicky keek op zijn horloge. „Wij hebben nu nog een kwartier om een besluit te nemen. Ik wou, dat wij revolvers hadden meegenomen.” Hij keek in De Gys' oogen en trachtte diens besluit erin te lezen. „Zelfs als wij gewapend waren,” sprak De Gys zeer langzaam, „zou het nutteloos zijn. Zij zouden ons heel gemakkelijk van het huis uit kunnen dooden. Een geweer — zelfs pijl en boog...” Beamish voelde een koude rilling langs zijn rug loopen. Vijf waardevolle minuten verliepen. De drie mannen bleven zwijgen. Buiten hoorde men in den donkeren tuin het geluid van schoenzolen op het grind. Dicky's blik bleef rusten op de oogen der beide andere mannen. En plotseling, als bewogen door de opwelling van één enkel paar hersens, knikten hun hoofden toestemmend. Het gelaat van den tolk grijsde onaangenaam in het licht der lantaarn. „Ik vraag mylords vergiffenis, maar mijn superieuren zouden gaarne mylords besluit vernemen.” „Zeg hun,” sprak Dicky, „dat wij het hun zullen meedeelen als zij ons met hun tegenwoordigheid vereeren.” „Ik vrees,” sprak de tolk, „dat wanneer het besluit van mylord ongunstig is, mijn lastgevers de conferentie niet zullen voortzetten. Het zou dus raadzaam zijn, dat ik de een of andere, aanmoedigende boodschap mee terug breng.” Hij weifelde en vervolgde langzaam: „Tenzij mylord heeft besloten *niet* te teekenen.” „Als wij besloten hadden niet te teekenen,” zei Dicky met klem, „dan zou ik al lang te voren je nek gebroken hebben. Daarom, maak dat je weg komt!” De tolk verdween. „Was dat verstandig?” protesteerde Beamish half luid. De „Lange” ging zitten en keek den dokter koeltjes aan. „Zwijg, Beamish. Ik zal die duivels behandelen zooals ik wil, of heelemaal niet.” En de conferentie duurde weer een half uur, en Dicky streed zoo hard hij kon voor hun eigen belangen. Ja, zei de „Lange”, hij zou de bekentenis teekenen. Zijn vrienden zouden ook teekenen. Ja, zij zouden drie afschriften teekenen. Ja, zij hadden het document zeer nauwkeurig gelezen. Ja, zij begrepen de beteekenis ervan. De juiste beteekenis! De drie gele mannen luisterden onverstoorbaar. Zouden zij dan zoo goed willen zijn dadelijk te teekenen? Neen, zij zouden nog niet teekenen. Voor zij teekenden verlangden zij beloften. Ja, beloften. Zeer besliste beloften! Anders — en hier duidde de „Lange” met een blik over zijn schouder aan, dat vóór eenige hulp uit den tuin zou kunnen komen, vele dingen in het priëel konden gebeuren, anders moesten

de onderhandelingen afgebroken worden. Het speet hem, maar hij moest erop aandringen. ☒ Begreep Mylord wel goed — en hier gleed de hand van den tolk opvallend naar zijn heupzak — dat de discussies niet tot in het oneindige konden worden voortgezet? Ja, dat begreep hij. Maar toch waren er voorwaarden. „Welke voorwaarden?” Ten eerste moesten zij de zekerheid hebben, dat van de bedoelde documenten geen gebruik — geen onwettig gebruik — gemaakt zou worden. De documenten moesten alleen worden beschouwd als een garantie, een garantie van vertrouwen. Zij moesten inlosbaar zijn, zeg na een jaar. ☒ Hoe dacht mylord ze in te lossen? Dat behoefde hij niet te zeggen, hij en zijn vrienden hadden de documenten niet voorgesteld. Dus moest een plan voor de inlossing er van den anderen kant komen. „Slim!” dacht De Gys! „O, zoo slim! Maar hij begrijpt het gevaar niet. O, ik kan bijna een kogel in mijn rug voelen.” Want nu werden de drie gele koppen dicht bij elkaar gestoken en het scheen den Franschman toe, dat slechts de gefluisterde argumenten van den tolk tusschen hem zelf en den Dood stonden. ☒ „Mijn superieuren vinden goed, dat de documenten ingelost kunnen worden, tegen een eed van geheimhouding. Maar niet binnen een jaar.” „Binnen hoeveel tijd dan?” „Wie weet dat? Misschien heeft de Chineesche gentleman wel een jaar noodig om zijn opdracht te vervullen; de rekeningen moeten worden nagezien, de betalingen aan de bloedverwanten van Zijne Excellentie.” De zenuwen van den „Lange” begonnen de spanning te gevoelen. „Uw lastgevers schijnen te vergeten dat er niet alleen mijn belofte aan Zijne Excellentie is, maar ook de belofte van Zijne Excellentie aan mij. Ik heb genoeg van al die beuzelarijen. Genoeg! Begrijpt ge? Laten wij openlijk met elkaar spreken. Ge weet heel goed dat wij Negrini niet vermoord hebben. En toch vraagt ge ons dat document te teekenen. Waarom? Dat zal ik u zeggen: omdat ge bang voor ons zijt, omdat ge bang zijt dat Negrini ons uw geheim heeft verteld, het geheim van den „zwarten rook.” Val mij *alstublieft* niet in de rede, maar luister, luister zorgvuldig. Voor ik en mijn vrienden die zoogenaamde bekentenis teekenen, eischen wij drie dingen. Ten eerste dat ge ons den weg wijst naar het Land der Gele Eilanden; ten tweede dat ge de som van 2000 pond aanneemt als volle betaling van mijn belofte aan den Italiaan Negrini; en ten derde dat gij op u neemt, ons deze documenten terug te geven tegen onzen eed geen van uw geheimen te verraden, zoodra wij van de Gele Eilanden naar Saïgon terug keeren. Garandeer ons deze dingen, en wij teekenen onmiddellijk. Anders, is de zaak afgesprongen!” Kalm haalde de „Lange” een zilveren sigarettenkoker uit zijn zak, knipte hem open, nam langzaam een sigaret en stak ze op. ☒ Eindelijk was het onderhoud der Chineezers afgelopen en met een vriendelijken grijns op zijn gezicht kwam de tolk weer bij de Europeanen. „Het is zeer weinig geld voor zulk een lange reis, mylord,” grinnikte de tolk. „Te weinig geld. Mijn lastgevers zeggen dat het voor zoo weinig niet gedaan kan worden.” „Hoeveel geld eischen uw lastgevers?” „Vijf duizend pond, mylord.” „Dat is heel veel geld.” „Ja, maar, mylord, er zijn ook heel wat uitgaven. De reis naar Europa is zeer duur. En de stoomvaartmaatschappijen brengen niet graag — lijken over. Het zal noodig zijn ze met veel geld om te koopen. En dan kan Zijne Excellentie een groot aantal bloedverwanten hebben. En bovendien moeten van die vijf duizend pond door ons alle onkosten bestreden worden van mylords reis, en van de reis van mylords vrienden, een reis van negen maanden, mylord, den heelen weg naar de Gele Eilanden en terug, mylord....” „Ik heb twee duizend aangeboden,” begon de „Lange” koppig. Maar de tolk viel hem in de rede: „Mylord denkt dat wij idioot zijn. Laat mylord eens in zijn eigen hart kijken en zeggen of datgene, waarvoor hij naar de Gele Eilanden gaat, niet den prijs waard is, dien wij ervoor vragen!” ☒ Dicky hoorde De Gys naast zich hijgend ademen; hij zag Beamish' vermoeid gespannen gezicht, de schuinstaande spleetogen van den tolk, de stille handen van de mannen in de zijden gewaden. Hij voelde dat hij overwonnen was. Zij moesten zich geblinddoekt overgeven in deze stille, gele handen. En waarheen zouden die gele handen hen brengen? Naar Harinesië? Er bestond misschien geen Harinesië! En hij fluisterde tot den Franschman: „Ik zal toestemmen!” ☒ „Dank u, heeren.” De tolk rolde het laatste der drie perkamenten op en gaf het een der mannen in de zijden gewaden. Beamish durfde het eerst iets vragen. „Kunnen wij

nu naar ons hotel terugkeeren?” Glimlachend wees de tolk naar den hemel. „Het is zeer laat, heeren; te laat voor u om naar Saïgon terug te gaan. Mijn lastgevers vinden het niet raadzaam, dat gij naar Saïgon terugkeert. Morgen vertrekt gij naar het rijk der Gele Eilanden. Voor dien tijd moeten er nog heel veel dingen gedaan worden. Er moeten instructies worden gegeven, brieven geschreven naar onze agenten, de geldzaken worden geregeld. En bovenal” — hier werd de grijns zoo kwaadaardig mogelijk — „moeten er eenige veranderingen gebracht worden in uw uiterlijk, veranderingen welke alleen de meest handige kunstenaars kunnen tot stand brengen. Daarom noodigen mijn lastgevers u uit de gastvrijheid aan te nemen welke hun nederige woning u kan aanbieden.” „Maar onze bedienden, onze bagage, onze hotelrekening!” wierp de „Lange” tegen. „Uw bedienden en al de bagage, die gij noodig hebt, zijn hier in huis, mylord. En de hotel-eigenaar is reeds verwittigd dat noch mylord, noch de vrienden van mylord zullen terugkeeren.” Zeer kalm ging de tolk hen voor uit het prieel, over het bamboe bruggetje, naar het huis. Zeer kalm volgden hem de drie *Fan-qui-lo*..... ☒ „Waarom denkt gij, broeder?” De twee in zijden gewaden gehulde gestalten waren in diep gesprek. „O, broeder, ik denk aan de vrouw Su-rah.” „En wat denkt gij omtrent de vrouw Su-rah, broeder?” „Broeder, ik denk, dat zij groote wijsheid heeft getoond in haar behandeling van Broeder N'ging.” „Laten wij dan hopen, dat zij zal voortgaan zooveel wijsheid te betoonen. Het is niet verstandig den *Fan-qui-lo* geheimen toe te vertrouwen.”

TIENDE HOOFDSTUK.

IN HET HART VAN SUVARNA UHUMI.

☒ Laat in den middag glinsterde de zonneschijn over de palmboomen, zoodat deze schitterden als sprookjeswaaiers van helder groen en glanzend zilver en de grijs-groene rivier van Luang-prabang donker smaragdgroen gloeide. Hoog boven de stad, wit ommuurd tusschen het groen, de gouden torenpunt omhoogstekend in den helderen hemel, glansde de Tiom Si pagode; beneden schenen daken van palmbladeren als tenten op de met boomen begroeide hellingen, op den oever der rivier glinsterden ommuurde tuinen smaragd-groen boven het smaragdgroene water. En voorbij de rivier stegen andere bergen op, prachtig — de eene keten na den anderen van saffierblauw, overgaande in topaasgeel — met edelgesteenten versierde bergketens, een juweelen horizon begrenzend. ☒ Maar de drie mannen op den rivieroever letten niet op al deze dingen. Zij waren te warm, te koortsig, te veel gebeten door de insecten, en — meer dan alles — te hongerig; zij zagen terug op te veel mijlen van blootsvoets loopen in de schaduw van deze bergketens; op te veel nachten, slapend doorgebracht onder dergelijke daken van palmbladeren; op te veel dagen van eindeloos pagaaien, doorgebracht op dergelijke smaragdgroene rivieren, op te veel stormen en te veel zonneschijn, om nog belangstelling te gevoelen voor een tropische omgeving. De weinige belangstelling, die nog in hen was overgebleven, was niet voor het verleden maar voor de toekomst. Want de toekomst — zooals ieder hunner in zijn binnenste erkende, zou misschien de gelegenheid brengen om Si-tuk, den dwerg, te vermoorden. ☒ O, die dwerg! Zij konden hem hooren, terwijl hij ergens in een boschje achter hen zijn onophoudelijk, zenuwachtig makend gefluit tusschen zijn dunne lippen deed weerklinken. Weldra verscheen hij in den zonnegloed — een kwaadaardig wezen, aapachtig, met het lichaam van een plomp kind en het gezicht van een duivelschen ouden man; hij grinnikte tegen hen en slofte weg langs den met bamboe begroeiden rivieroever, waarna hij uit het gezicht verdween. Zij hoorden het trappelen van zijn voeten, terwijl hij in de kano sprong; zij hoorden zijn gefluit weer beginnen. Ongetwijfeld zou een gewone dood te goed zijn voor zulk een schepsel. Marteling was beter — de een of andere marteling, die hem deed schreeuwen en gillen. ☒ De drie mannen keken elkander zijgend aan, keken naar datgene wat het werk van Si-tuk had gemaakt van den Honorable Richard Assheton Smith, Commandant René de Gys en Cyprian Beamish, dokter in de medicijnen te Glasgow. Zij waren precies gelijk gekleed; viltten sandalen, losse sokken, wijde broek van vuil linnen, besmeurde blauw zijden jasjes; puntige groote zonnehoeden van grof stroo.

(Wort vervolgd).

Foto A. Frequin.

HET HUIS AAN DEN BOSCHKANT, ZOOALS HET ZICH TEGENWOORDIG VERTOONT.

HET HUIS AAN DEN BOSCHKANT.

KOMT me niet waarschijnlijk voor, dat 't huis aan den Boschkant, zooals 't zich thans vertoont aan de Prinsessegracht in den Haag, de onderscheiding als „hèt” huis aan den Boschkant zou kunnen veroveren, nadat 't meedoogenloos van zijn uiterlijk schoon voor een groot deel werd beroofd door de schennende hand van 19e eeuwse moderniseerende bouwfanatici. Ruim twee eeuwen lang echter heeft deze Haagsche patriciërshuizinge, waar nu de Eerste Nederlandsche Verzekering-Maatschappij op het Leven en tegen Invaliditeit sinds 1911 haar kantoren vestigde, dezen naam met waardigheid en volkomen verdiend gedragen. ☞ Toch bleef er veel behouden van de statige huizinge, welke tusschen 1640 en 1645 door Pieter Post, den architect van het Mauritshuis en het tegenwoordige paleis in het Noordeinde, van het Huis ten Bosch en de Kanongietarij, den begaafden leerling van Jacob van Campen, gebouwd werd voor Laurens Buysero, griffier van Stadhouders Frederik Hendrik. 't Stuk grond, waarop Buysero als eerste zijn huis liet zetten, behoorde oorspronkelijk tot het uitgestrekte bezit van Cornelis van Bleyenburgh, wiens naam vereeuwigd werd in de schamele straat, Heerengracht en Casuariestraat verbindend. Nog volkomen landelijk was de omgeving van de tegenwoordige Prinsessegracht: het Korte Voorhout was nog slechts een smal pad, de Boschkant zelve een pad langs den „Oostcingel”. Reeds toen echter werden plannen gemaakt dit pad zóó te verbreden, dat 't mogelijk zou worden een reeks voorname huizen aan deze zijde der stad te doen verrijzen. Curieus is 't, hoe de toestand van den Boschkant, zooals deze zich in 1640 begon af te tekenen, bewaard is gebleven, tot in onze dagen. Nog is daar de „Oostcingel”, die de stad scheidt van de „Koekamp”, waar thans evenals toen, tamme herten een aanzienlijke tijdverpoozing memoreeren. En nog kan de Prinsessegracht worden geroemd met dezelfde woorden als Jacob van den Does dit deed in 1668:

....die rijke gracht, daer soo veel schoone en groote Gebouwen staen, dat s'om haer kostelijckheyt en pracht De naem gekregen heeft van de Prinsessegracht.

☞ Wel kreeg ze dezen naam niet om „haar kostelijckheyt en pracht,” maar ter eere van Amalia van Solms, de prachtige, kunstzinnige gemalin van Stadhouders Frederik Hendrik. ☞ Amalia van Solms is 't ook geweest, die bijzonder veel aandacht wijdde aan bouw en inrichting van Buysero's woning. Buysero genoot in hooge mate de gunst van den stadhouder en zijn gemalin, wie Antonides toezingt:

Doorluchtigste Amelye, ei laet u niet mishagen;
Zoo ik uw Hoogheit naer zijn 1) dienst en zorg durf vragen;
Gij kunt getuigen van zijn onvermoeide vlijt.
Gij hebt hem overal verdadigt voor de nijt,
En weêr met vreugt gezien, hoe dat hij onbezweken,
Geduurig voor het recht dorst van Oranje spreken.

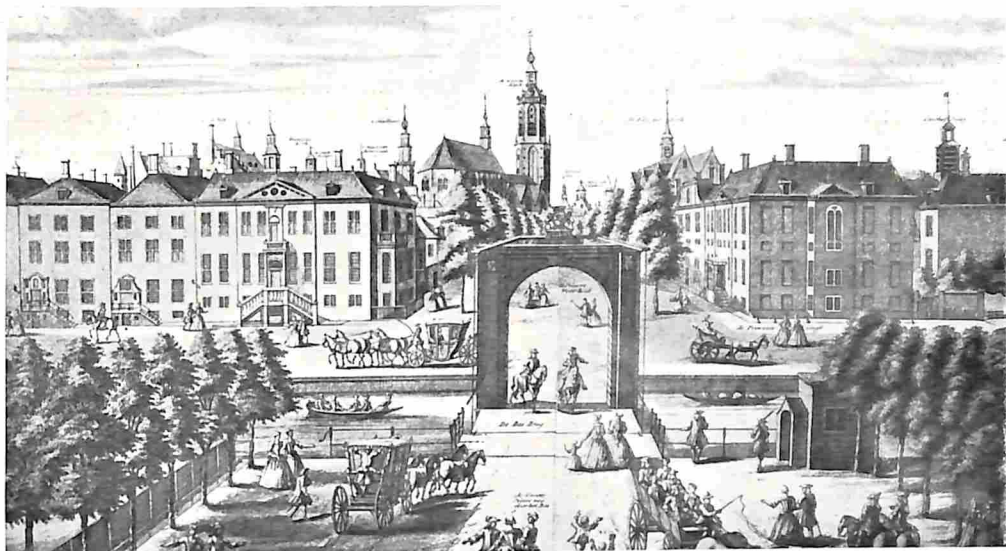
☞ Amalia van Solms was 't, die Laurens Buysero er toe bracht zijn vorstelijke woning in den Haag te stichten, of schoon hij reeds de weidsche buitenplaats „Duynzigt” aan den Vliet onder Rijswijk bezat. En vorstelijk werd dit stadshuis. Zoo dicht van der Does in 1668:

....soo mach elck een die lust heeft om te Bouwen
Het hoekhuys wel doorsien en niet ter loops aenschouwen:
Want die dat heeft gesticht die thoont aen alle kant,
Dat hij getimmert heeft met oordeel en verstant

☞ We weten, dat de buitengevel van „grauwe Leytsche steen” was, terwijl verschillende oude prenten en teekeningen, in het bijzonder van L. Schenk (± 1720) en van D. Marot (± 1720) laten zien, hoe rustig en evenwichtig het gebouw was geconstrueerd. Een dubbele hooge stoep gaf toegang

1) Buysero's.

tot het middengedeelte, vijf ramen breed, bekroond met een driehoekig frontispice, door 19e eeuwse wansmaak verwijderd, een wansmaak, die den geheelen gevel beschadigde door den grauwen Leidschen steen te bekleeden met een „modern” gevel, met zijn hardsteen banden, zijn opgelegde zuilen, zijn meedoogenlooze vensters en hideuze frontons, een triest overblijfsel van een gelukkig bijna verdwenen bouwkunst-aesthetiek. Wel herkennen we aan het tegenwoordige gebouw nog de in-deeling van verdiepingen en vertrekken: de plaatsing der vensters, al veranderde hun vorm, werd niet aangetast. Alleen werd in den rechtere vleugel een groote toegangspoort aangebracht, in de 19e eeuw de afsluiting van een doorrit van de Prinsessegracht naar het achter het huis gelegen terrein, waarvoor binnenshuis een salon werd opgeofferd. Thans fungeert deze toegangsdeur als hoofdingang van het gebouw: een marmeren trap werd gebouwd, die toegang verleent tot de verdieping, waar directie-kamers en kantoren zijn gelegen. De eigenlijke ingang boven de hooge stoep, een gebeeldhouwd eiken poortje, werd aan de buitenzijde verborgen achter een vast paneel, een groote deur verbeeldend, aan de binnenzijde kwam een spiegel, zoodat de voorhal in een kamer werd veranderd, die nu nog als directiekamer dienst doet, ofschoon in zooverre een verbetering is gemaakt, dat de blinde paneelen op de plaats van de hoofddeur door een glazen deur werden vervangen. De kosten noch moeite werden door Buysero gespaard om zijn woning zoo in te richten, dat hij gevoegelijk de leden van het stadhouderslijk huis, van wie hij niet alleen de raadsman, maar ook de toegewijde vriend was, kon ontvangen. De legende wil, dat hij eenige vaatjes Hollandsche ducaten naar Parijs zond, om tot bladgoud te laten slaan voor het verguldwerk. De groote feestzaal, het zoogenaamde groot salet, werd met kostelijk goudleer behangen, de wanden werden gesierd met de portretten van Willem den Zwijger en prins Maurits, later ook van Willem II en Willem III. Boven den monumentalenschouw werd als schoorsteenstuk het levensgrote portret aangebracht van Amalia van Solms en haar echtgenoot, prins Frederik Hendrik. Wel was de bewoner van dit huis Oranje toegewijd, dat hij dus in de voornaamste zaal van de leden van dit geslacht eerde. Zelfs zou Jordaens, zeker een van zijn leerlingen, het plafond in het groot salet hebben geschilderd, dat, ofschoon hevig opnieuw gevernist, zoo goed als geheel ongeschonden bewaard bleef. Prachtig was ook de voorhal met zijn gebeeldhouwde deuren, nog aanwezig, al werden ze, alweder in onze ergerniswekkende 19e eeuw, gevat in een eikenhouten lambrizeering, al heel weinig van denzelfden geest getuigend. Uit dit voorhuis betrad men het ruime trapportaal, met zijn dubbelgevleugelde trap. De bijgevoegde afbeelding geeft een juist indruk van den monumentalen opbouw van deze trap, ofschoon de practijk het noodzakelijk maakte, ten einde een doorgang te verkrijgen naar de nieuwgebouwde kantoorlokalen, een der vleugels te vervangen door een overloop. Opmerkelijk in dit bijkans vorstelijk paleis waren en zijn nog de schoorsteenen. Behalve de reeds genoemde in 't groot salet, in de 19e eeuw door het aanbrengen van een verflaag en van de wapens van stadhouders en provincies van zijn oorspronkelijk zoo deftigen eenvoud beroofd, bleef ongeschonden (ongeacht de witte verf, waarmee het luisterrijke eikenhout werd bedekt) bewaard de schoorsteen in een der tegenwoordige directiekamers, waarin Jan ter Borch de gruwelijke voorstelling beeldde van den moord, door Jaël, Hebers huisvrouw bedreven, toen zij Sisera, den veldheer doodde. Van een derden schoorsteen resteren nog slechts enkele fragmenten. Bijzondere zorg besteedde Post aan deze onderdeelen, waarin hij speciaal belang stelde. Zoo ontwierp hij o.a. voor Jacob van Campen de schoorsteenen in het Oude Hof aan het Noordeinde en gaf hij een boek uit met „Afbeeldingen van weinighe schoorsteenwerken”, door hem ontworpen. Wel naar den zin van den bouwmeester moet Buysero's opdracht zijn geweest; uit een aankondiging, 2 October 1766 in de „'s Gravenhaegsche Maendagse courant” opgenomen, blijkt de kapitale bouwtrant: „Zijnde het zelve Huys voorzien van vier-en-twintig

PRINSESSEGRACHT EN KORTE VOORHOUT OMSTREEKS 1720.
LINKS HET „HUIS AAN DEN BOSCHKANT”.

Naar de gravure van L. Schenk.

zo kamers als kabinetten, waeronder zes met Tapijten en twaalf met Goud Leer, Damast als andersints Behangen; voorts met zes Spiegels voor de Schoorsteenen en zes-entwintig stuks Schilderijen, zo in de kamers als boven de Deuren en Schoorsteenen, waer onder uytmunten vijf Stukken, verbeeldende de vijf eerste Princen van Orange, en een Schoorsteen stuk, door voornaeme Meesters geschilderd.” 't Best bewaarde deel van 't huis zijn de gewelven, ofschoon de roode plavuizen door marmeren tegels werden vervangen. De achtereenvolgende bewoners hadden ten zeerste het huis gerespecteerd, daar er, sinds den eersten bewoner, veel van de oorspronkelijke inrichting was behouden. 29 Maart 1674 stierf Laurens Buysero: in het weelderige huis aan den Boschkant groeide zijn zoon Dirk op, in 1644 als zoon van Laurens en zijn tweede vrouw, de Amsterdamsche patriciërdochter Elisabeth de Vlaming van Oudtshoorn. Dirk kreeg een zeer zorgvuldige opvoeding, maakte naam als schrijver en vertaler van verschillende tooneelwerken, waarvan „Kloris en Roosje”, waaraan hij, met anderen debet is, repertoire gehouden heeft. Antonides van der Goes was zijn graaggeziene vriend: toen Antonides, 37 jaar oud, stierf, huldigde hij hem met een grafschrift. Ook Vondel werd door Buysero

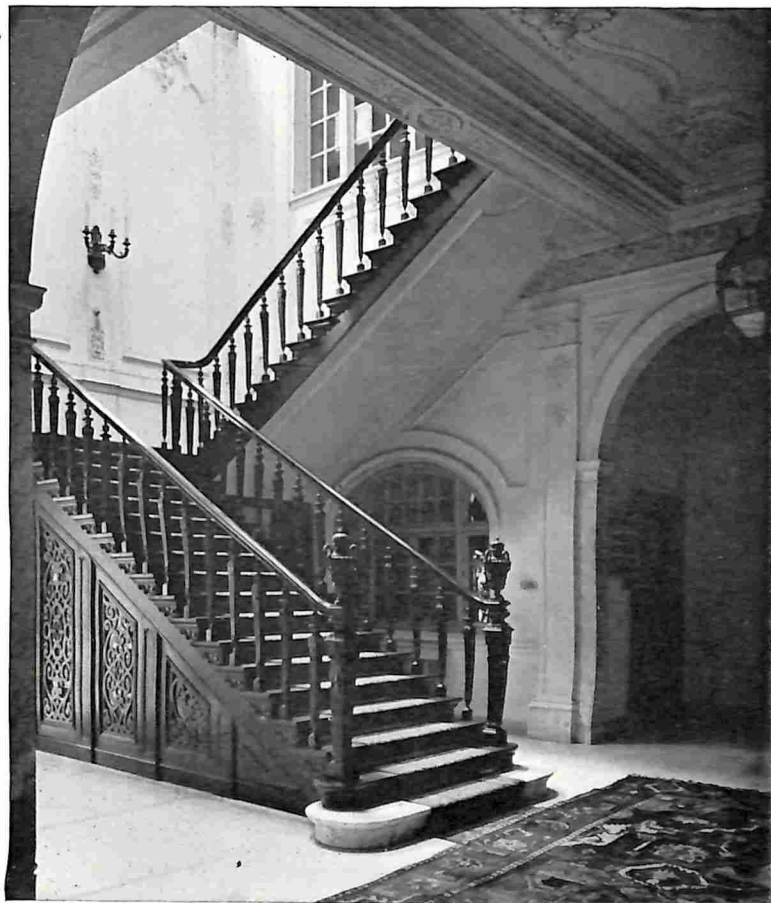

Foto A. Frequin.

TRAP IN HET „HUIS AAN DEN BOSCHKANT”.

geprotegeerd; vier ankers Rijnwijn beloonden de opdracht van „Virgilius in dicht vertaald”. ☞ Dirk Buysero bracht echter niet zijn heele leven in het groote huis aan den Boschkant door: toen zijn vader stierf, werd 't voor 42000 gulden, waarvoor de kooper ook verschillende schilderijen en meubels verwierf, verkocht aan François Zoetede Laecke van Villers, uit een aanzienlijk Vlaamsch geslacht, die zich alleen hierdoor van zijn medeburgers onderscheidde, dat hij de dochter huwde van den rijksten man der Republiek, zijn nicht Henriette van Aerssen. ☞ Persoon van grooter belangrijkheid was de volgende eigenaar, Hiob de Wildt, die groot aandeel had aan de voorbereiding van den vloottocht naar Engeland in 1688, toen Willem III koning van Engeland werd. Intuschen vond de Wildt nog tijd ook zijn aandacht te wijden aan de verfraaiing van het huis, door hem in 1700 aangekocht. Hij liet een vertrekje bijbouwen aan de zijde van het Voorhout, 't tegenwoordige zoogenaamde Chineesche kabinet, waarvan het viervlakkig puntdak ruimte bood voor het gekoepelde, als een sterrenhemel beschilderde plafond. Dit dak en plafond werden echter bij de verandering van het gebouw tot kantoorgebouw verwijderd: wel bleven bewaard het behang van Chineesche zijde en het Chineesche schilderwerk boven de deuren. 't Is echter niet zeker, dat de beide laatsten uit den tijd van den bouw van het Chineesche kabinet dateeren. Vele jaren lang was dit vertrekje ook versierd met honderden pulletjes, welke echter het eigendom van prinses Marie van Wied bleven, toen zij haar paleis in 1909 aan de „Eerste Nederlandsche” verkocht, zoodat thans deze curieuze ornamenten verdwenen zijn. ☞ De Wildts dochter Susanna, die in 1690 met Simon van Slingelandt, Hollands beroemden Raadpensionaris, huwde, had misschien 't Chineesche kabinet als boudoir verkozen: niet alles ernst zal 't zijn geweest, wat in dit boudoir werd besproken. Maar het huis aan den Boschkant had daarnevens groote beteekenis voor het welzijn van Holland, van Europa: 't was daar, dat in 1735, aan van Slingelandts ziekbed, onderhandelingen werden gevoerd tusschen Horace Walpole en Jannel, Frankrijks afgezant, onderhandelingen, welke in 1738 tot den vrede van Weenen leidden. ☞ Toen van Slingelandts schoonzoon en erfgenaam Rudolf Ulrich Freiherr von Spörcken, gezant van den keurvorst van Hannover, in 1766 kwam te sterven, werd Gerard Meerman door koop eigenaar van het huis. Gerard Meerman zou den roem dragen een der eerste particuliere bibliotheken van Europa te hebben aangelegd. Prachtige boeken werden bijeen gebracht in het huis aan den Boschkant, getuigend van

eruditie en goeden smaak. Maar niet alleen als collectie beschouwde hij zijn verzameling; hij gebruikte ze ook voor de samenstelling van geleerde werken. Zoo gaf hij van 1751—1755 uit de „Novus Thesaurus”, een uitgaaf van beroemde rechtsgeleerden; zoo verschenen in 1765 van zijn hand de „Origines Typographicae.” ☞ Zijn zoon Johan, 1 November 1753 geboren, was bijzonder begaafd: tien jaar oud publiceerde hij reeds een vertaling van Molière's „Mariage forcé.” Zijn vele reizen brachten hem in aanraking met staatslieden, geleerden en kunstenaars: zoo werd de dichter Klopstock zijn vriend, wiens „Messiade” hij in het Hollandsch vertaalde. Het door W. van Senus gegraveerde portret vertoont het geestige verstandige gezicht van een man met onwrikbaren wil, een man van verfijnde beschaving, wien iedere ijdelheid vreemd is en die stil-verholten spot met al wat belachelijk is, van iemand, die het leven, den humor van het leven kent. En oog had voor de schoonheid van de aristocratische, verstandige Anna Cornelia Mollerus, die in 1785 zijn vrouw werd. Antje

Mollerus heeft haar man vereerd en liefgehad; toen hij in 1815 stierf, liet ze hem een gedenkteeken oprichten in de Sint Pieterskerk te Leiden. Ze schreef ook een levensbericht over hem, die na een dertigjarige echtvereniging van „ongenoemd en ongekend geluk” haar kinderloos achterliet. Zij, die vele verzen publiceerde, hield niet op hem na zijn dood te bezingen. ☞ Tijdens haar leven bleef de beroemde bibliotheek nog in het huis aan den Boschkant. Toen zij stierf, werd de boekerij, die vijf ruime vertrekken in beslag nam en waarvoor in 1794 in den tuin een galerij werd bijgebouwd, naar de vier hoeken der aarde verspreid, daar de stad 's Gravenhage, wie de collectie gelegateerd was, dit legaat, met het oog op de onderhoudskosten, niet durfde te aanvaarden. Een gedeelte echter werd gekocht door Willem Hendrik Jacob Baron van Westreenen van Tiellandt, verren neef en erfgenaam van Johan Meerman. Toen hij in 1848 stierf, liet hij de verzameling, door hem nog belangrijk uitgebreid, na aan den Staat der

Nederlanden, waardoor het aanschijn werd gegeven aan het „Museum Meermano-Westreenianum”, Prinsessegracht 30 in den Haag. ☞ Eindelijk komt in 1824 het tijdstip, dat 't huis aan den Boschkant koninklijk eigendom wordt. Koning Willem I kocht 't voor slechts 20500 gulden (inclusief bibliotheekgebouw, behangsels en schilderijen), met de bedoeling 't als nevengebouw toe te voegen aan 't paleis, dat nieuw gebouwd werd voor prins Frederik der Nederlanden, 's konings zoon, aan 't Korte Voorhout. ☞ Er werd gesloopt en bijgebouwd, maar langzamerhand taande het aanzien van het „Meermanshuis”. Weinig werd er na 1840 aan het onderhoud ten koste gelegd, 't duurde niet lang of 't werd alleen gebruikt als woning voor het dienstpersioneel en als bewaarplaats voor schilderijen, zilverwerk en andere kostbaarheden. Totdat in 1876 prins Frederik, niet ontkomend aan den wansmaak van zijn eeuw, 't huis liet restaureren door den architect P. F. W. Mouton op een wijze, welke ik boven reeds voldoende critiseerde. Na de restauratie diende 't in hoofdzaak tot verblijf van prinses Marie der Nederlanden, de dochter van prins Frederik, in 1871 met Prins Willem van Wied getrouwd, wanneer ze met man en kinderen één van haar talrijke en langdurige bezoeken aan haar vader bracht. ☞ Toen prins Frederik in 1881 stierf, werd het huis aan den Boschkant, het „paleis van Wied”, opnieuw verlaten en verwaarloosd; toch hechte prinses Marie zoo aan haar vaderlijk huis, dat ze er geen afstand van kon doen. In 1900 pas kwam 't paleis aan 't Korte Voorhout in 't bezit van den Staat der Nederlanden en dank zij de onderhandelingen, door Goeman Borge-verzekeringsmaatschappij in 't bezit van het gebouw. De schilderijen en vele behangsels werden echter niet verkocht en de belofte moest worden gegeven, dat alleen in de nieuw te bouwen vertrekken de kantoorlokalen zouden worden ingericht. Het huis zelf mocht alleen als directiegebouw fungeeren, gelijk 't dit ook nog heden doet.

RO VAN OVEN.

Foto A. Frequin.

DEUR IN DE VROEGERE VOORHAL VAN 'T „HUIS AAN DEN BOSCHKANT.”

sius, directeur der Eerste Nederlandsche gevoerd, kwam deze schilderijen en vele behangsels werden echter niet verkocht en de belofte moest worden gegeven, dat alleen in de nieuw te bouwen vertrekken de kantoorlokalen zouden worden ingericht. Het huis zelf mocht alleen als directiegebouw fungeeren, gelijk 't dit ook nog heden doet.

Ontvangen boeken.

☞ Wij ontvingen „Rotterdam (stad)—Barendrecht (tuindorp)” een brochure, waarin de aandacht gevestigd wordt op de aantrekkelijkheid en de gunstige ligging van het tuindorp-Barendrecht. ☞ Het verfraaiingsgezelschap te Lochem ond ons een Wandelgids voor Lochem en Barchem, met 14 illustraties en een kaartje van Lochem en onmiddellijke omgeving.

HOOITJD.

ANTIËK EN MODERN.

IS die ook al gemoderniseerd? En niet zoo'n beetje, geachte lezer(es)! En hij is er niet mooier op geworden...

Trouwens het heele bedrijf is gemoderniseerd, met den boer, de boerin en hun „jongens” er bij, waaronder ook „de maidjes” begrepen zijn — en dié niet het minst! — Ook huis en stal min of meer; en de werkspullen zelfs. Als Hildebrand nog een zijn *Noordhollandsche boer* en *-boerin* kon schrijven, zou het span in maar weinig opzichten meer op hun grootouders uit de Camera lijken. Om maar iets te noemen: De boerin (in doorsnee) draagt het gouden ijzer — contradictio in terminis, zei Beets — niet meer; en — o schande eigenlijk! — ze kan niet meer *keezen*! De kleinkinderen van Gees zijn 't lang verleerd, „nou de melk nae 't febriek gaat, of zoet wordt weg'haald”. En juist zoo'n trots was 't voor Dries Riek, dat z'n waif de beste *keezzer* was! De boer zelf lijkt niemendal meer op de typen, die Hildebrand op de Alkmaarsche markt zag. En de volwassen zoons en dochters hebben allures als heeren en dames uit stad; ze fietsen, ja tuffen en doen aan sport, niet zoo'n beetje! En de gouden kap (het geeltje) is rojaal uit den tijd: „Gien enkel boeremaidje meer begint er an, ze loope allemaal an 't hair.” De kleeding heeft zoo goed als niets apartigs meer. Het typische in 't dorpsleven verdwijnt zienderoogen, is hier en daar totaal reeds weg. Het schilderachtige in 't boerenleven gaat verloren.... Ook van den hooitijd, die zoo akelig gemoderniseerd is. Een paar man, een paard en een machine of wat, spelen 't zaakje thans klaar, waar vroeger een tiental stevige hooikerels noodig waren. Per machine wordt 't gras gemaaid, per machine de zwaden gekeerd, per machine de drogende sprieten geschud, per machine het hooi „an de hoop 'ezet.” 't Mankeert er nog aan, dat per vrachtauto de hooioogst naar de hoeve wordt gereden en electrisch „in de barg wordt 'edouwd.” Maar 't is de ontaarding van het schilderachtig hooibedrijf, dat werken per machien. 't Is practisch, ja zeker: en zeer modern is 't ook. En economisch wellicht in dezen tijd van dure arbeidskracht. En misschien is 't zelfs politiek. Maar confectie-werk is 't ook, omdat het generaliseert en elk hooiveld zijn eigenaardige behandeling eischt; vraag het een echten „ouwerwesse” boer maar eens, 't Is de veramerikanisering van den hooibouw, waarbij in tijd gewonnen wordt, maar „menig hooitje verloren gaat.” En die hel rood en blauw geverfde machines, die vloeken met het mooie hooigeel, bederven het echte, ouderwetsche, eenig Hollandsch weideschoon, dat hoogtij viert in den hooitijd. En „per machien” is ook 't leukgezellige uit den hooitijd verdwenen. Laat 'k als tegenstelling even 'n hooidag beschrijven uit den tijd, toen nog niet „Amerikaansch” gewerkt werd. Zoo gauw de vroege morgenzon den dauwdrop op 't zwad verzwonden heeft, gaan ze aan den slag, de nijvere mannen, met frissche nieuwe kracht. De bovenkleeren hebben ze uitgegooid en in 't luchtige, vaak kleurig gelapte ondergoed, de groenende kousen in rood verweerde hooischoenen, staan ze in schuine lijn achter elkaar, in vasten greep de hooihark, die met regelmatigen slag de zwaden keert om den nog groenen onderkant aan de felle zon bloot te stellen. Schilderachtig gezicht, zoo'n ploeg stoere hooikerels met gebruinde zweetgezichten, in gezelligen kout bij het drukke werk. Spoedig is een akker „omwijd gegooid” en gaan ze in losse groep op een nieuwen af, de harken schuin omhoog op schouder als een geweer, terwijl een de zware kruik torst met water of bier (z.g. hooiersbier). „'t Spoortje van half elf” kondigt een korten rusttijd aan; het is dan „opsteken”. Bij een greppel of hooihoop gaan de mannen zitten en halen de tabaksdoozen voor den dag om een „vorschen pruim” achter de kiezen te nemen, of een „vorsch paipie” te stoppen. 1) Maar ook is welkom de „hooiersborrel”, dien de boer na een „frissche morgen, mannen,” zijn volk aanbiedt. In één slok gaat de borrel naar binnen, een smakelijk tonggesmak

Foto A. Frequin.

BOVENGEDEELTE VAN HET TRAPPENHUIS IN HET HUIS AAN DEN BOSCHKANT.

nog, een behaaglijk aflekken van de bevochtigde lippen en dan concentreert zich de genieting weer op pruim of pijp. De flesch jenever 2), ook wel „de leeuwerik” genoemd, wordt weer tijdelijk opgeborgen onder wat gras of in het water, omdat heete jenever „in je lijf brandt.” Tot twaalf uur gaan ze weer aan den slag, keeren en schudden en harken het drogende gras schoontjes bij elkaar — zooals de perfectste hark-machine 't niet kan — om er forsche hoopen van te bouwen,

1) Voor 'n dertig jaren waren er nog wel hooiers, die met tondeldoos en vuurslag den brand in 't paipie joegen. Die wilden van lucifers niets weten. Het aansteken met tondel was veel smakelijker.

2) Maar de hooiersborrel raakt meer en meer uit den tijd, deels door de drankbestrijding, deels ook door de evolutie op hooigebied, nu de boer zoo goed als met „eigen volk” werkt, en de drank zoo duur is geworden. Deze „modernisering” juich ik toe, aldweep ik ook met een ouderwetschen hooitijd, waarin „'n borrel 'n Hollander moed gaf”.

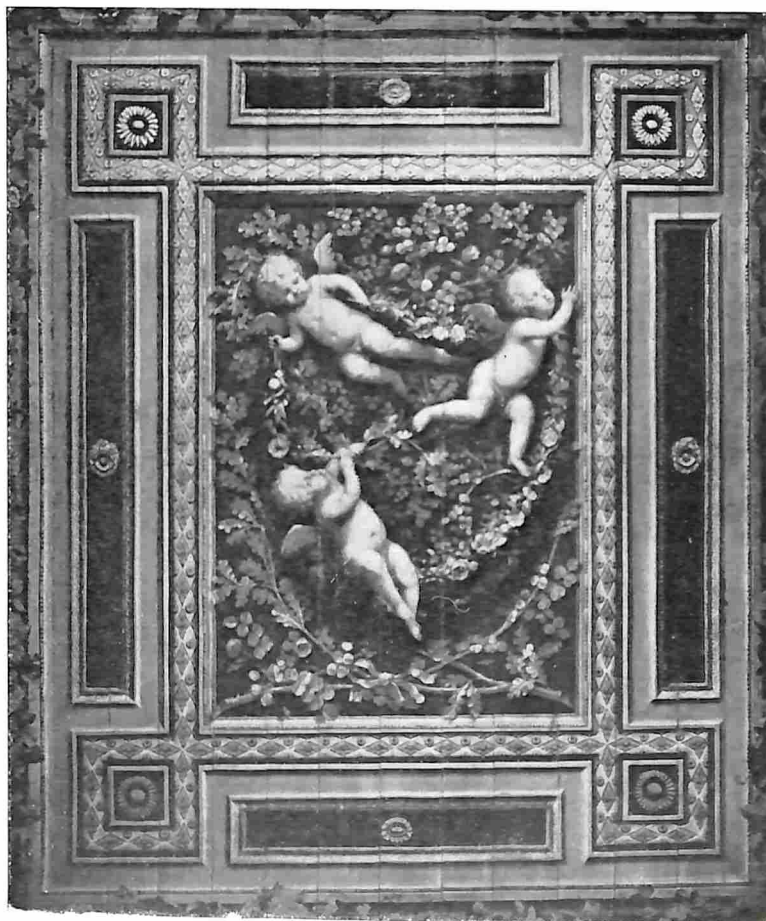

Foto A. Frequin

PLAFONDSCHILDERING VAN DE GROOTE FEESTZAAL IN HET „HUIS AAN DEN BOSCHKANT”.

die 't hooiveld zoo'n prachtig aanzien geven. ☼ Een schilderachtig moment uit 'n hooidag is om twaalf uur het middagmaal houden op 't veld. Het zoontje van den boer, die een zes weken verlof heeft „wegens veldarbeid,” brengt het eten van de boerderij naar de hooiers, die dan geen tijd verliezen om naar de soms zoo verre hoeve te komen. Hij wordt met gejuich ontvangen, want „er is honger in 't land!” ☼ En aanstonds zitten of liggen de mannen in losse houding; met kiel, of jas, of „blauwe baai” om de schouders geslagen — „je krijgt 't soms zoo gauw weg” — om den goed gevulden broodkorf, en snijden en smeren en schransen, dat het een lust is. De gezonde arbeid heeft een gezonden honger gewekt en flink wordt er „gehooit” in den overvloed van brood en spek en kaas, waarbij luidruchtig wordt gepraat, geschertst en gelachen. ☼ Maar stil wordt het in den hooierskring, als de pot met nog warme brij wordt „binnen” gesjouwd. Ieder grijpt haastig zijn ronden, tinnen lepel, en op 't „nou, jongens, val maar an” van den boer neemt het heerlijk brij-maal een aanvang. ☼ Mooie groep, die hongerige hooikerels in brij-actie, typisch tooneeltje, dat waard zou zijn gekiekt te worden, of geschilderd naar 't leven! ☼ Ook het volgend nummer op het dagprogramma van den hooier is interessant; n.m., het „effetjes omvalle” na den eten, of „s een twintig minuten op je oor dansen,” of hoe de boeren het nog anders uitdrukken, het nemen van een middagslaapje. En we gunnen den nijveren kerels hun dutje gaarne. Zoo vroeg waren ze reeds aan den slag en zoo menig uur nog moet gezwogd worden voor de hooidag om is. ☼ En morgen, als de zon maar brandt, gaat het weer denzelfden gang, en alle dagen gaat het zoo, tot de laatste schuif of wagen vol op de hoeve aankomt. En dan wordt het typische hooifeest gevierd, dat een waardig slot is van een ouderwetschen hooitijd

M. KRAMER.

Verdwenen rust.

O P de bank, onder de bloeiende linde bezijden het huis, zaten ze te zamen als Philemon en Baucis, zich zelf niet kunnend voorstellen dat ze werkelijk oud waren. ☼ Toch was voor hen de tijd aangebroken, hun hoop was verwezenlijkt, de kinderen waren tot hun bestemming, de tijd was gekomen dat ze zouden uitrusten, nog als toeschouwers mochten toezien op 't leven van de jongeren, zelf stil rustig in een lieflijk oord wonend, bescheiden in een vroolijk huis. ☼ In 't voorjaar als de natuur ontwaakte, 's zomers als de boomen diepe schaduwen wierpen, de bessen rood waren en de pruimen te rijpen hingen en 's winters als de kerstboom vol lichten schitterde, dan zouden ze niet alleen zijn, de kinderen zouden komen en huis en tuin vullen met hun jeugdige blijheid. ☼ Nu ze zoo te zamen naast elkaar op de bank zaten en bepeinsden alles wat beleefd was, verwonderden ze zich dat ze oud waren. Was er eigenlijk veel in hun denkwijze veranderd, voelden ze zich nog niet krachtig, genoten ze nog niet intens van alles rondom? Wat een goddelijke rust kwam hen van alle zijden te gemoet; met ontroering luisterden ze naar de diepe klokketonen, die plechtig door den wind gedragen, doordrongen tot aan hun woonstee. Wat een wonderbare stilte op den Zondagmorgen. ☼ Langzaam kwamen de eenvoudige landlieden voorbij; als in stille aandacht gingen ze ter kerk; gebukt van 't landwerk de ouden, blozend welgedaan op hun fietsen de jongeren; de gele tentwagens brachten de groote boeren naar 't dorp, hoog werd de stof opgejaagd door de auto van 't kasteel,

daarna werd het stil op den weg en de twee oudjes zagen weer op de gele korenvelden, die zich tot het dorp uitstrekten. 't Was een rijkdom, een weelde, die zacht glooiende akkers, aan de noordzijde omzoomd door de donkere dennebosschen, waarover steeds breeduit de klokketonen golfden. ☼ Langzaam en stil liepen ze dan door den tuin in bewondering voor alles wat leefde en groeide; de vruchten hingen volop aan de boomen, de bessen en frambozen waren rijp en wachtten op het plukken. Gemoedelijke zorgen vulden nu hun leven, en met blijdschap dachten ze aan kinderen en kleinkinderen die zouden komen, en ze vertelden elkaar hoe de kleintjes zouden genieten, hoe Mieke weer de bloemen zou gieten tot het water in haar schoentjes stond en Dolf lang uit onder de besseboomen zich te goed zou doen en de grooten, hun kinderen zouden zingen, de piano zou weer opengaan, in heel 't huis en tuin zou 't jubelen en dartelen, 't zou een lange feesttijd zijn en dan, daarna, was 't in het buitenhuis, als alle gasten vertrokken waren, weer stil, als in een kerk. ☼ 't Werd droomerig stil als de herfst de bladeren bont kleurde. Stil ook de Winter met een groote blijheidsperiode op Kerstmis. In 't voorjaar, als de ploegpaarden op 't veld kwamen, de paardeknecht de dieren prees en aanmoedigde, als een kameraad met hen sprak, de vorens diep donker door 't land getrokken werden, als de zaaier met breed gebaar het zaad uitstrooide, o! dan was 't als een openbaring en stil vouwden ze hun handen, als in aanbidding, als de zon 's avonds ter kimme daalde en den hemel in goudgloed achter liet. Dan werd het kleinste stekje bespied in verrukking, de bloesems bewonderd en altijd dankten ze God, dat ze dit alles mochten beleven. ☼ De oorlog kwam; verontwaardiging over zooveel onrecht deed hun oude leden trillen en met angstige harten volgden ze het groot gebeuren, als toeschouwers een vreeselijk drama. Na dien vreeselijken morgen, toen de kerkklokken plotseling op ongewone tijden luidden, en de menschen verschrikt naar 't dorp, naar 't gemeentehuis liepen en rouw hing over heel de omgeving, waren ze telkens uit hun evenwicht; in hevige spanning verwachtten ze 's avonds de courant, waren diep bedroefd over 't duivelsch gebeuren en verwonderden zich dat de menschheid zoo diep gezonken was. Goddank, bij de kinderen was alles goed, bij hen was alles gelijk. ☼ De Zomer volgde op de Lente, 't najaar kwam en kondigde den Winter weer aan en nu telkens als het jaar voorbij was gegaan, konden ze 't niet gelooven, 't was als een droom geweest. Stil bleef 't rondom. ☼ Zoo gingen vele droomjaren voorbij. Op een Winteravond, rustig zaten ze onder 't schijnsel van de lamp tegenover elkaar aan tafel, bracht de bode brieven en de couranten. Zooals altijd verwekten de berichten van de kinderen beroering in hun kalme: klein Mieke had de mazelen, Geurt was van de trappen gevallen, Ida had het haar opgestoken. De heele beoening van 't jonge huishouden stond hun plotseling voor den geest. „Ja”, dacht Baucis, „ik moet hun morgen dadelijk een pak sturen”, en ze inspecteerde in gedachten de provisiekamer en den fruitkelder en na nog eens nauwkeurig den brief gelezen te hebben, om hem als een proeve van kostbare literatuur in zich op te nemen, bleef de brief den gansen avond op tafel liggen, als iets prettigs, waarop ze telvrouwen en langen tijd was het eenige geluid onder de brandende lamp, 't geritsel van 't papier. ☼ „Hé!....” stootte Philemon zóó verwonderd uit, dat Baucis verlangend opkeek

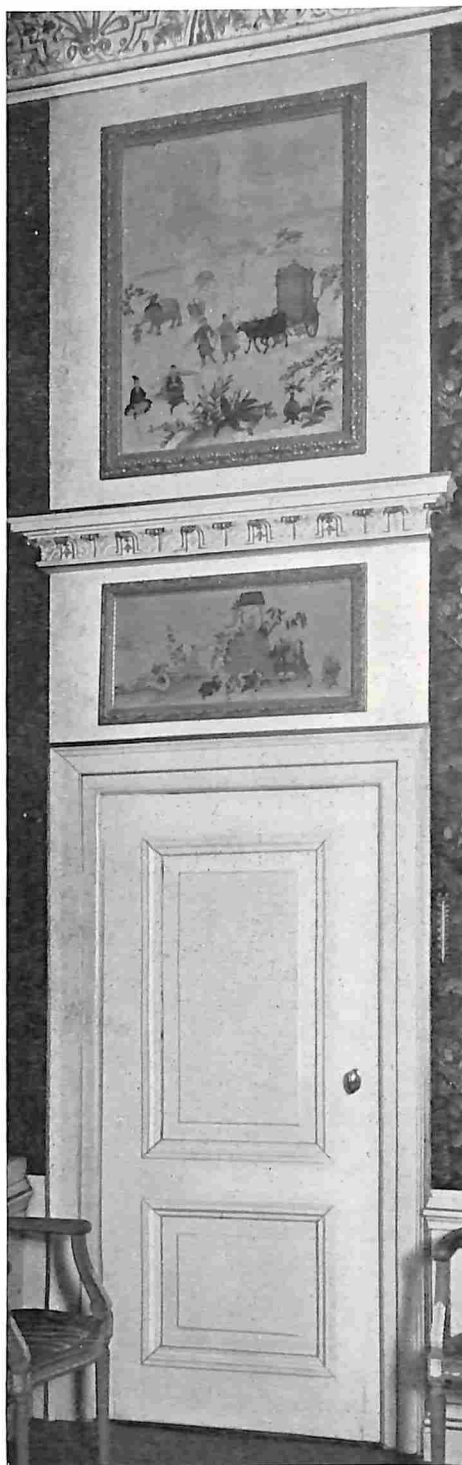

Foto A. Frequin.

HET HUIS AAN DEN BOSCHKANT.
DEUR IN HET CHINEESCH
BOUDOIR.

„Wat is er?” vroeg ze nieuwsgierig. „Een fabriek!” sprak Philemon hoogst verbaasd. „Een fabriek??” deed Baucis verschrikt, alsof die zoo direct uit de lucht zou vallen; „en waar? en waarom?” „Hier!” en Philemon knikte ernstig; „hier in de buurt en arbeiderswoningen”, liet hij daarop geagiteerd volgen. „Zeker hier over ons”, zei Baucis spottend, maar toen ze haar ega in ernstig gepeins tegenover zich zag, werd ze ook angstig; och nee zoo erg was het toch niet, dacht ze even daarna. „Man, je begrijpt toch dat ze daarvoor niet zoo'n stuk land als dat hierover nemen, 't komt natuurlijk verderop, daar is nog hei genoeg, godsjammer zou 't zijn van 't korenveld. Staat er waar 't precies zal komen?” „Nee,”

schudde hij; plotseling werd hij moe, den geheelen dag was hij buiten geweest; hij nam zijn bril af, vouwde de couranten netjes in de vouwen en zette zich, om 't fabrieksgeval ernstig te overpeinzen. Zou de rivier dicht genoeg bij zijn? Zouden ze hier de stilte willen verbreken? Waar zouden de menschen allen wonen? Na korten tijd viel zijn hoofd voorover en sluimerde hij rustig in. Bij een gang naar het dorp won hij de meening van den burgemeester in, die schouderophalend, onbewogen verklaarde, dat 't best mogelijk kon zijn, de fabrieken rezen als paddestoelen uit den grond in dezen oorlogstijd. De Winter verliep en druilig nat zette het voorjaar in; groen waren de akkers van onder de sneeuw te voorschijn gekomen en wachtten op de koesterende zon om de kleine sprietjes te laten opschieten. Philemon en Baucis tuurden naar 't hemelgewelf, vingen iederen zonnestraal op als een geschenk direct aan hen en verheugden zich over alles wat weer zou komen; de sneeuwkllokjes stonden al te bengelen in 't grasperk en hier en daar piepte bont een crocusje nieuwsgierig naar boven; ze dachten aan de erwten, die gelegd en sla en radijzen, die gezaaid moesten worden; wat leek hun de winter weer kort geweest, nu hij voorbij was. Zoo, al kuierende door den tuin, bespeurden ze door de ontbladerde heg, mannen op 't groote veld tegenover hen; met groote hooge laarzen traden ze op 't winterkoren, legden roode lange latten uit, schreven in hun zakboekjes; weer anderen graafden diepe kuilen en bekommerden zich niet over 't jonge groen, dat zoo graag wilde leven. Er werd gebouwd; hooge schoorsteenen verzezen, sinistere, eentonige bouwwerken, rijen kleine huisjes op één rechte lijn, grijs zonder kleur, daarvóór, als een straatweg, een strook tuintjes. Ze zagen dat alles snel optrekken en in plaats van de wijde glooiende vlakte stond daar 't fabrieksgebouw met al zijn aanleve, toen 't Zomer werd. Geroes, geklop, geschreeuw, ratelende vrachtwagens, schetterende auto's hadden de lente gevuld en nu langzaam aan kwamen de gezinnen; de menschen, zich vreemd voelend buiten de stad, de kinderen genietend van zonneschijn en 't vrije buiten. De hooge schoorsteenen wierpen dikke rookwolken uit, 't geruisch van raderen en wielen vulde de heele omgeving, 't was alles omgetooverd; de stilte, de rust was ver. Verbijsterd waren de oudjes, langzaam aan trachtten ze zich aan te passen, zochten toenadering met de burens, die wantrouwend gluurden naar 't huis achter de heg; ze lokten de kinderen,

die baldadig de ramen van hun bakken ingooiden, maar hoe wisten die menschen wat moeite er besteed was aan boom of struik, ze hadden dat alles niet zien groeien, eens zouden ze 't misschien begrijpen, al 't genot dat het leven buiten kon opleveren. Nu klaagden ze over de stilte, die er niet meer was, en diep gevoelden ze 't gemis van bioscoop en tram en schouwburg. De klokken van 't dorpskerkje konden luiden, luiden, ze wisten niet van dien roep, het deed hun alleen vreemd aan. Weg was de rust, en dat mooie stuk natuur; de tuin van Philemon en Baucis alleen bleef hun eigendom, waarin ze angstvallig waakten, bang voor de onbescheiden blikken van buiten; daar was 't nog goed,

daar trachtten ze alles nog te beluisteren. Zoo zaten ze weer op een warmen Zondag-zomeravond te zamen onder de linde en verwonderden zich dat de burens zoo rustig waren, de fabriek was stopgezet en werkelijk, ze hoorden de bijen weer zoemen; 't scheen toch dat de stille avond in al zijn rust ook de stadsmenschen had aangegrepen. „Ach”, zei Baucis, „ze krijgen ook eerbied voor 't heerlijke van de natuur.” „Misschien dat ze gaan houden van buiten”, viel Philemon's stem bij en rustig keken ze naar de rozenstruiken, die welig bloeiden; 't was toch nog goed hier, al was 't vergezicht hun ontnomen en pafden de fabrieksschoorsteenen dikwijls dikke rookwolken uit; eenmaal zouden ze wellicht bevriend raken met hun burens, misschien als de kinderen en kleinkinderen kwamen, misschien ook zouden de kleintjes samen spelen; zij zelf waren te oud, misten den takt waarschijnlijk tot toenadering; waarom bleven ze toch zoo achterdochtig, zoo vijandig? eenmaal zouden ze elkaar toch moeten begrijpen, dacht Philemon, al turend naar de rozen. 't Was heerlijk stil dien avond... Opeens een krakend geluid, als van een snerpende ratel. „Hoor je?” riep Baucis verschrikt en greep de bevende hand van haar echtvriend: „hoor je?” „De eerste huwelijksnacht”, schreeuwde voor de tweede maal, vlak over hen, in het tuintje van den bankwerker, de gramfoon; 't was alsof ze door den bliksem getroffen waren, aan zoo'n ding hadden ze bij mogelijkheid niet gedacht. Schreeuwend, gillend van pret liepen de burens, na deze schetterende aankondiging vol belofte, te hoop in en voor het tuintje van den bankwerker en ze hadden pret, de menschen, en schaterden van lach om de leuke grappen, die de horen uitschreeuwde, en de eene voordracht volgde de andere die alle met klimmende belangstelling aangehoord werden. 't Was een

heele vervulling voor deze stilsaaië omgeving. De oudjes echter gingen in hun huis, sloten deuren en vensters, trachtten niet te hooren; neen, ze zouden elkaar nooit begrijpen, dat begrepen ze nu, ze waren te oud om die genoegens te kunnen waardeeren. Een week daarna vertelde het dienstmeisje opgewonden, dat er een muziekkorps was opgericht onder de fabrieksarbeiders en de bankwerker de trompet zou bespelen; iederen avond zou hij daarop studeeren. „'t Was toch zoo prettig”, zei 't kind, „nu kwam er eens leven in het dorp, toch fijn dat de fabriek gekomen was, je hoorde nu eens wat”, en dat moest mevrouw ook nog weten: een bioscoop kwam Zaterdag in den „Gouden Zwaan”.

M. VAN KAMPEN.

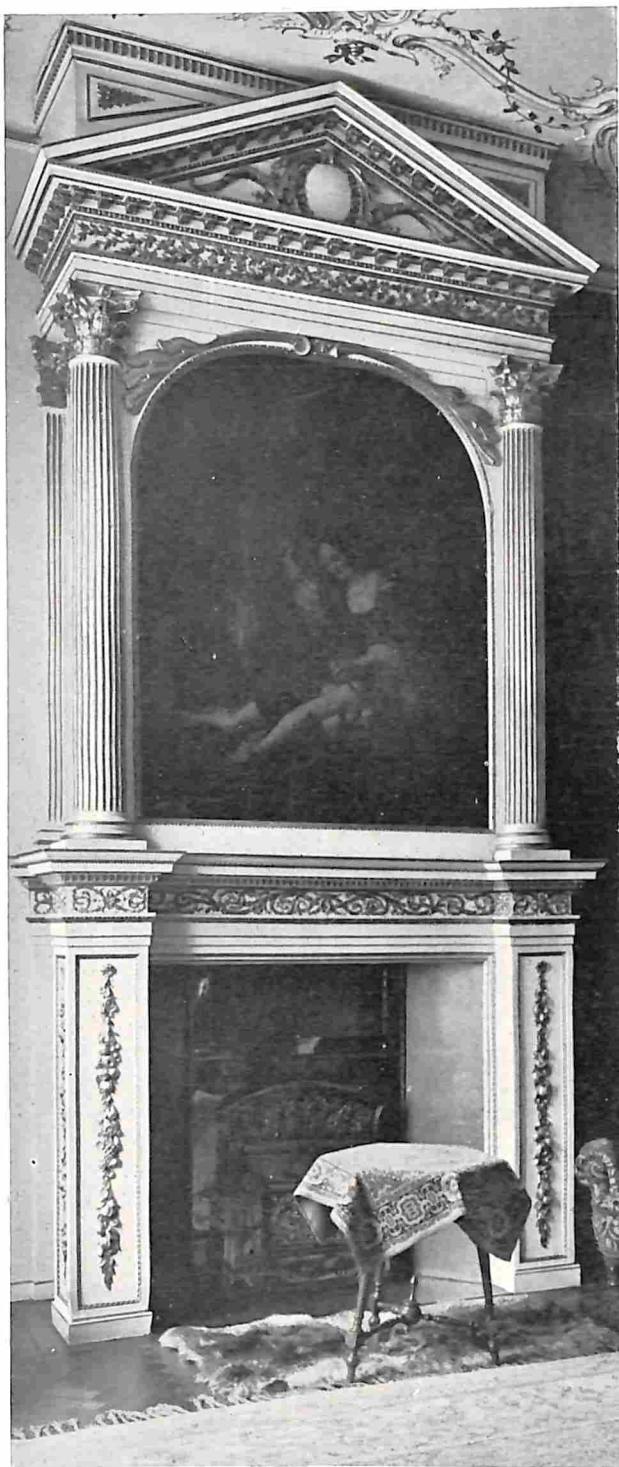
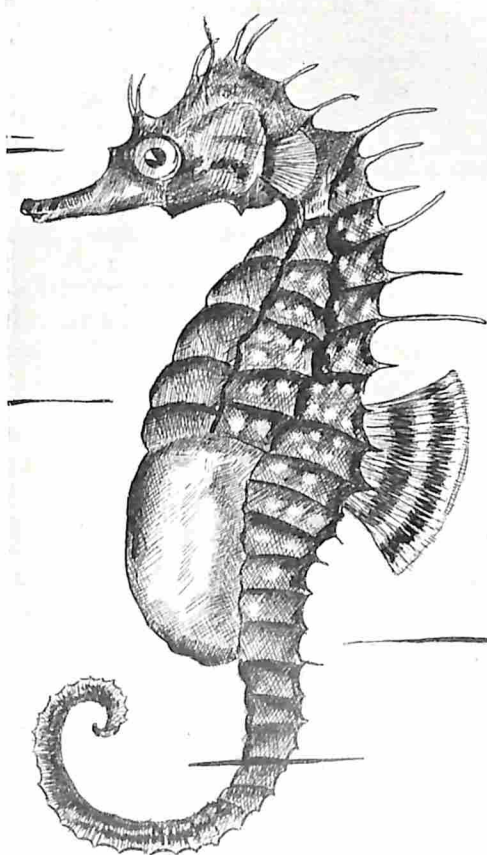

Foto A. Frequin.

HET „HUIS AAN DEN BOSCHKANT”.
SCHOORSTEEN IN EEN DER VERTREKKEN, MET
SCHILDERSTUK VAN JAN TER BORCH.

ZEEPAARDJES.

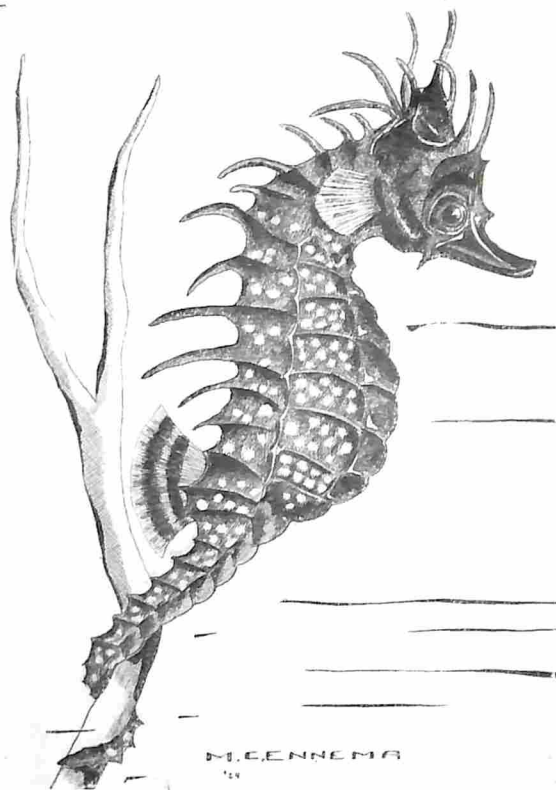
IN vele opzichten wijken deze kleine zeevisschen, waarvan sinds kort Artis weer eenige exemplaren bezit, van de gewone soorten af en wekken daardoor onze belangstelling en bewondering. ☼ In de eerste plaats valt ons de uiterst grillige en toch zoo sierlijke vorm van het zeepaardje op; eveneens zijn eigenaardigen kop, die dadelijk aan die van een paard doet denken en rechthoekig op het lichaam staat, in tegenstelling met andere visschen waarbij de kop in het verlengde van het lichaam ligt. Ook springt dadelijk in het oog dat de zwemwijze van die van alle andere visschen afwijkt. Zij zwemmen alleen met behulp van de rugvin, die zich, als een schroef, trillend beweegt en door het water weg te slaan den visch voortstuwt. De uiterst bewegelijke staart, welke geen vin draagt, dient bij de voortbeweging als roer, daarbij geholpen door de waaivormige borstvinnen. ☼ Het trekt steeds weer onze aandacht de parmantige diertjes, het lichaam onbeweeglijk, nu eens loodrecht naar boven, dan weer horizontaal, de buikzijde vooruit, door het zachtgetinte zeewater te zien zweven, terwijl de doorzichtige rugvin, onopvallend in trillende beweging, het opvallende licht mat weerkaatst. ☼ In rust houden ze zich, met behulp van hun dunnen staart, vast aan de zeeplanten; in het kameraquarium slingeren ze deze dikwijls om de buizen van het doorluchttingsapparaat of ook wel om elkaars lichaam, zoodat men in de groote zeeaquaria soms vele zeepaardjes kan zien, zich samenhechtend tot geheele „klompen”. Zoo zweven ze dan urenlang onbeweeglijk „voor anker”, terwijl men slechts de oogen, die evenals die van het kameleon, onafhankelijk van elkaar beweegbaar zijn, naar alle kanten ziet rond kijken. ☼ Ook bezitten ze nog een andere eigenschap van het kameleon, zij kunnen namelijk snel van kleur veranderen. Hiervoor kunnen verschillende oorzaken zijn; zoo maken honger, pijn, schrik de kleur lichter, terwijl goede behandeling, overvloed van voedsel en goede temperatuur van het zeewater de kleur aanmerkelijk donkerder doet zijn. Ook dient deze eigenschap voor mimicry, om de zeepaardjes zich te doen aanpassen aan de kleur van de omgeving. ☼ Op het eerste gezicht zou men denken dat hun grillige en opvallende vorm zeer zeker de aandacht van hun vijanden zou trekken, maar als men eenige zeepaardjes tusschen het bekende zee gras of andere bruingroene zeeplanten ziet zwemmen, bemerkt men dat hun vorm geheel past bij de omgeving en aldus een groote bescherming is, daar ze zelf nagevoel weerloos zijn. ☼ De zeepaardjes komen voor in de Middellandsche Zee, aan bepaalde kusten van den Atlantischen Oceaan en ook, hoewel in geringen getale, in de Noordzee. ☼ In de couranten vindt men soms berichten over het voorkomen op onze kust, wanneer visschers een exemplaar hebben gevangen. Sedert een bepaalden tijd loopt langs onze kust een warmere stroom en daarin zal wellicht de verklaring moeten worden gezocht.

ZEEPAARDJE MET BROEDZAK.

In „De Levende Natuur” jaargang XXVIII, in het Februarinumnummer, lezen we over het voorkomen van zeepaardjes in ons land de volgende mededeeling van den heer A. B. van Deinse: „In 1923, midden Juni, meldden eenige couranten de

vangst van een zeepaardje bij Ouddorp, Goeree. Visscher Piet Sperling heeft het dier levend gevangen tusschen garnalen. Het is ± 6 c.M. lang, naar de H.H. van den Berg en Drost, beiden te Rotterdam, mij 24 Juni van uit Goeree schreven. Het werd toen op brandspiritus bewaard. Ik vertelde dit prof. Dr. E. D. van Oort te Leiden, die het aankocht voor het Rijksmuseum v. Nat. Hist. waar men er nog geen inlandschexemplaar van bezat.

ZEEPAARDJE.

In de Ooster Schelde heeft Dr. de Man het eens gevonden en van den Helder (Dr. Redeke en Dr. Kuiper) is het ook bekend. Mogelijk is het nog te Noordwijk gevonden, wat de heer W. H. Wachter, Rotterdam, mij vertelde. In Schlegel's „Visschen” staat het niet, wel in de visschenlijst van Dr. Redeke van 1915 No. 132. In ieder geval dus 'n zeldzame vondst.” Hieruit blijkt wel, welk een groote buitenkans het is om een Hippocampus aan onze kust te vangen. ☼ De heer F. Groeneveld, directeur van „Actinoloba dianthus”, instituut tot bevordering der zee-aquariumkunde in Nederland, was zoo vriendelijk mij zijn resultaten met zeepaardjes in het kameraquarium mede te deelen. Genoemde heer liet in 1922 twee zendingen, waaronder zeepaardjes, uit Adria komen. De eerste zeepaardjes waren bij aankomst gestorven. Bij de tweede zending waren ze gelukkig allen in leven. Deze exemplaren stelde de heer Groeneveld op de tentoonstelling van de vereeniging „De Natuur” te Rotterdam, als attractie, ten toon. Aanvankelijk waren ze in goede conditie, stierven echter plotseling doordat een der bezoekers de schandelijke daad beging om anijs in het zeewater te doen. ☼ De heer Groeneveld had ze ongeveer 7 weken op 20° Celcius in Noordzeewater, vermengd met een klein deel van het water, waarin ze arriveerden, bij zich gehouden. Als voedsel gaf hij levende daphnia's, cyclops, enchytraeën en jonge, pas uit het ei gekomen garnalen, die hij zomers veel in zijn aquaria heeft. Er werd matig doorlicht. De zeepaardjes voelden zich schijnbaar zeer op hun gemak, zwommen over den bodem en snapten zoo het aanwezige voedsel weg; ze aten zooveel tot ze er hangbuikjes van kregen. Hoe is het te betreuren dat door een wandaad van een bezoeker deze proefneming werd afgebroken. ☼ Met de noodige verzorging kan de zeeaquarium liefhebber ze dus in leven houden, mits men als gezelschap eenige zeestekels, zeesterren en heremietkreeftjes in het aquarium doet, opdat die de gestorven voederdieren opeten daar de zeepaardjes deze slechts nemen, zolang ze leven en bewegen. Worden de doode resten niet verorberd of afgeheveld, dan zou het zeewater spoedig bederven en zouden daardoor de visschen sterven. ☼ De voortplanting en vooral de broedzorg is bij deze zeepaardjes zeer belangwekkend. De eerste opgave hierover vinden we van den oudsten zoöloog, n.l. Aristoteles: „In den voortplantingstijd barst de visch open en op deze manier komen de eieren naar buiten. Wanneer de eieren verwijderd zijn, leeft hij verder door en de wond heelt zich weer.” Aristoteles had hierbij den broedzak van het mannelijk zeepaardje op het oog en beschouwde dezen als een inwendig orgaan, dat barstte als de eieren gegroeid waren. Hij zegt hetzelfde van de, met het zeepaardje nauw verwante, Zeenaald, door hem *βελονη* - naald- of pijlspits genoemd, wegens diens langgestrekte vorm. Van dezelfde meening waren Plinius en Aelianus. ☼ Vele geleerden hebben zich na de Middeleeuwen met dezen eigenaardigen broedzak

bezig gehouden. Rondelet schrijft in zijn beroemd boek „De piscibus marinis” in het jaar 1554 hier ook over, maar zegt echter onjuist dat het vrouwtje deze bezit. Artedi, in 1738, heeft dezelfde opvatting als Aristoteles en beschouwt de broedzak als inwendig orgaan en noemt daarom het zeepaardje levendbarend. Eerst John Walcott vond de juiste oplossing, beschreven in zijn werk over Britsche visschen (1784—85). Zijn werk werd echter niet afgedrukt, zoodat de roem van de ontdekking in 1831 aan den Zweedschen onderzoeker Ekstroem ten deel viel. Vele geleerden bestreden zijn waarnemingen en mededeelingen, evenals die van elkaar, totdat tenslotte de groote ichthyoloog von Siebold in 1841 naar Triëst ging om de zaak nauwkeurig te onderzoeken. Hij verklaarde veel maar Lafont deelde eerst nauwkeuriger berichten mee in 1869, evenals Gudger, steunende op waarnemingen bij de bovengenoemde zeenaald. Het wijfje legt de eieren in een holte, de z.g. broedzak van het mannetje, waar ze bevrucht worden. Daarin ontwikkelen zich de eieren en komen de jongen ter wereld; in den broedzak vormt zich ook nog een witte vloeistof die als voedsel dient. De jongen verlaten bij de zeepaardjes den buidel door een opening aan den voorkant. Veelal leest men dat bij gevaar de jonge zeepaardjes weer in de broedtasch van het mannetje zwemmen, evenals te land de kangeroe's hun jongen bergen en beschutten, in geval van nood. Dit staat echter nog niet vast en dient nader te worden nagegaan. Van vele kanten ondervindt deze opvatting dan ook bestrijding. Het is niet te verwonderen dat het zeepaardje, door zijn eigenaardigen vorm en uiterlijk, een groote rol speelde in de vroegere geneeskunde. Zoo vinden we in oude werken (Gesner) dat het gedroogd, tot poeder gewreven en zoo ingenomen, uitstekend helpt tegen beten van een dollen hond. Men gebruikte het ook tegen pijn in de zij, en een verbrand zeepaardje, vermengd met sterke azijn, zou een probaat middel tegen kaalhoofdigheid zijn. Wellicht bewijs ik sommige van mijn oudere lezers nog een dienst door deze laatste toepassing te vermelden.

M. C. ENNEMA.

Het oude Rechthuis of de Hoofdwacht te Groningen.

VAN het op deze bladzijde afgebeelde gebouw, dat aan de Oostzijde van de Groote Markt naast den Martinitoren staat, is in de overlevering en de ware geschiedenis merkwaardig. Volgens de overlevering, en ook nog volgens de locale geschiedschrijving van de eerste helft van de 19de eeuw, zou het het oudste raadhuis van Groningen geweest zijn, de voorganger van het in 1443 midden op de Groote Markt gebouwde. Zóó vast heeft men aan de juistheid dezer overlevering geloofd, dat nog in de kort na het midden der 19de eeuw verschenen „Geschiedkundige beschrijving der stad Groningen” van Diest Lorgion, de plaat, die het in 1413 plaats gehad hebbende oproer der Schieringers, waarbij twee leden van den stedelijken raad uit het raam van het raadhuis geworpen werden, moest illustreeren, het oude rechthuis, zelfs met zijn aanbouwsels uit later tijd, als raadhuis afbeeldt. Eerst wijlen de rijksarchivaris J. A. Feith heeft het onjuiste dezer overlevering aangetoond en haar voorgoed naar het rijk der fabels verwezen. De historische waarheid is, dat het gebouw gesticht is in den aanvang der 16de eeuw, meer bepaaldelijk in het jaar 1509. Daarop wijzen niet alleen

de uiterlijke vormen van het gebouw, maar ook een steen met het stadswapen en een spreuk, die dat jaartal draagt. Het diende, gelijk de naam „rechthuis” aanduidt, voor de rechtspraak: beneden zetelde het z.g. Nedergericht, bestaande uit één burgemeester en drie raadsheeren als assessoren, die in kleinere zaken rechtspraken, boven de ambtman van Selwerd, de rechter in een der heerlijkheden van de stad Groningen. De laatste is tot 1803, toen Groningen tengevolge van de nieuwe staatsregelingen na 1795 zijn heerlijkheden verloren had, in het rechthuis gebleven. Het Nedergericht verhuisde, waarschijnlijk in het tweede kwartaal der 17de eeuw, naar het raadhuis. Zijn plaats werd, in 1641 voorloopig en later definitief, door de hoofdwacht, zoowel van het garnizoen als van de stedelijke schutterij, ingenomen. Het gebouw, dat tot dusverre in officieele stukken het rechthuis of het oude rechthuis had geheeten, droeg voortaan meestal den naam van hoofdwacht of corps de garde. Tevoren, nog in de 16de eeuw, had het aan de Noordzijde een uitbreiding ondergaan, die den oorspronkelijken opzet van vier breede ramen in den voorgevel geheel verstoord had. Erger vermindering onderging het gebouw in de 19de eeuw. Op 13 December

1841 stond de gemeente Groningen het in eigendom af aan het Rijk, opdat dit het voortaan als hoofdwacht zou kunnen gebruiken. Daarmede kwam het teressorteren onder het departement van Oorlog en werd het overgeleverd aan de zorgen van een officier der genie. Ook dit gebouw zou bewijzen hoe weinig veilig monumenten van geschiedenis en kunst in de handen van dat wapen waren. De oude ramen en poortjes der benedenverdieping werden uitgebrouwen en door moderne dito's vervangen. Het geheele huis werd in een eentonige grijze cementkleur gepleisterd, en langs den voorgevel werd ten behoeve der wacht een leelijke vlakke luifel geplaatst. Deze luifel verdween weer in 1876, toen het gebouw hoofdwacht af en voor militaire bureaux bestemd werd. Toen echter waren reeds betere tijden voor het gebouw in het zicht. Victor de Stuers, de man die talloze monumenten in Nederland gered heeft, had ook op dit gebouw zijn oog geslagen. Hij rustte niet eerder, voordat het gebouw, hoewel bij Oorlog in gebruik blijvend, als monument van geschiedenis en

kunst in 1897 in beheer en onderhoud aan het departement van Binnenlandsche Zaken overgegaan en in de daarop volgende jaren gerestaureerd was. Bij die restauratie heeft men, naar het mij voorkomt terecht, alle latere toevoegsels, die evenveel verminkingen waren geweest, verwijderd en den oorspronkelijken staat, dien het gebouw in het begin der 16de eeuw gehad moet hebben, hersteld. Aldus heeft Groningen een monument herwonnen, een lust voor de oogen niet alleen, maar tevens een merkwaardig historisch gedenkstuk, dat, blijkens zijn bouwkunstige vormen, de herinnering helpt bewaren aan den tijd, dat deze stad meer op een Nederduitsche dan een Hollandsche stad geleek.

H. P. C.

HOEVEN EN KLAUWEN

II)

DOOR G. D. ROBERTS.

ZONDER een blik te slaan op den man, dien hij gered had, liep Wind-in-den-Nacht-vooruit en wierp zich op het lijk van den witten wolf, hem om vergiffenis smeekend voor wat hij gedaan had. Terwijl hij in vele keelklanken uiting gaf aan zijn smeek-

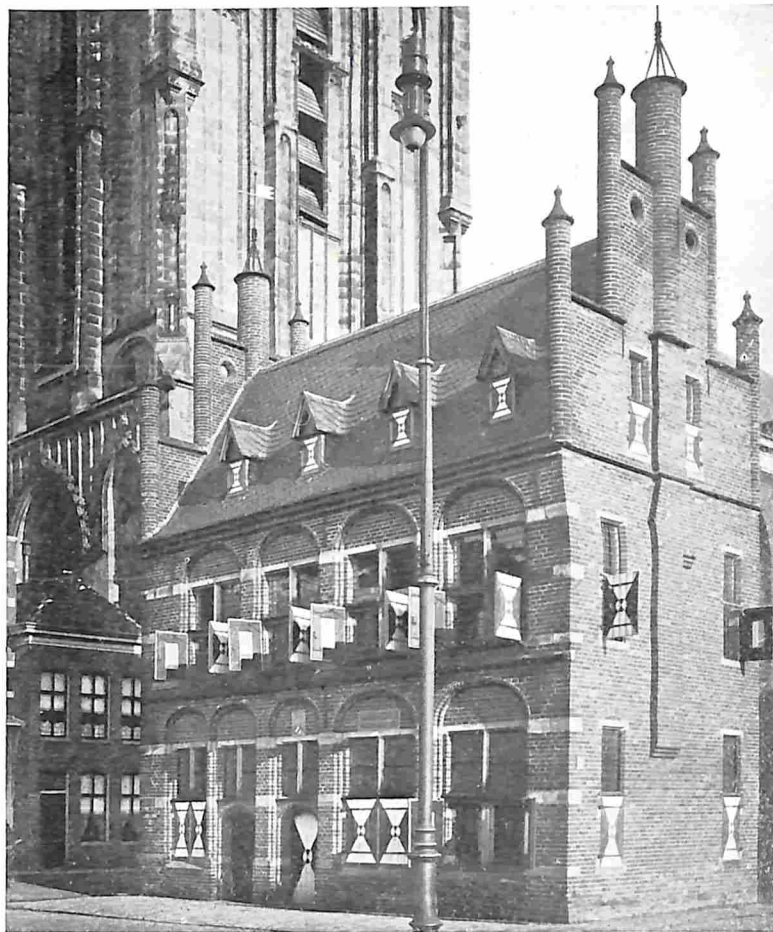

Foto Kramer.

HET OUDE RECHTHUIS OF DE HOOFDWACHT TE GRONINGEN.

bede, bereikte een kinderstem zijn oor, en hij lichtte het hoofd op, terwijl hij plotseling zijn hart voelde dichtsnoeren. „Ik dacht wel, dat u gauw zoudt komen, vader,” zei het dunne stemmetje, bevend, „want ik heb u al zóó lang geroepen.” Een klein gezichtje, mager, met gloeiende oogen, keek vol vertrouwen naar hem op uit de dierenhuiden in de slede. Wind-in-den-Nacht vergat den gedooden wolf. Hij boog zich over de slede en drukte het kleine lichaampje aan zijn hart, te verbaasd om iets te vragen. Al zijn zenuwen trilden bij de gedachte hoe weinig het had gescheeld of hij had geweigerd te komen op die onhoorbare roepstem. ☼ De oude krijgsman was bezig een vuur aan te leggen. „De jongen was heel ziek,” zei hij kalm, in het minst niet geschokt door het ontzettende gevaar waaraan hij zoo juist ontkomen was. „Ik wilde hem naar de Noord-West-Rivier brengen om genezen te worden door de medicijn van den blanken man. Maar hij is reeds herstellende, dus zullen wij naar de Michikamaw teruggaan met het voedsel.” „Goed,” zei Wind-in-den-Nacht. ☼ Hij ging rechtop staan en keek langen tijd naar het lijk van het groote dier, dat hij gedood had. „Wij zullen hem met ons nemen,” zei hij ten slotte „en hem de begrafenis geven, die een opperhoofd betaamt. Het zou slecht gedaan zijn hem hier te laten liggen om opgegeten te worden door vossen.”

V

HOOG EN DROOG.

☼ Mc. Laggan bleef plotseling midden op den weg staan en keek spiedend in het dikke kreupelhout aan zijn rechterhand. In het laatste half uur had hij van tijd tot tijd het vreemde gevoel gehad, dat hij gevolgd werd, maar, daar hij geheel verdiept was in zijn eigen gedachten, had hij er geen aandacht aan geschonken. Nu was hij er echter ineens volkomen van overtuigd. Toch had hij er een eed op kunnen doen, dat hij niets had gehoord, niets gezien, niets geroken dat zijn overtuiging kon rechtvaardigen. Bijna een halven mijl achter hem strekte de weg zich uit tusschen reusachtige boomstammen, waartusschen talloze bosch-planten groeiden — smal, volmaakt rechtlijnig, volkomen door gebladerte afgesloten van de zon en den hemel en toch overal zichtbaar in dat vreemd doorschijnende, glanslooze halflicht van de lagere woudgronden. Er was niets achter hem op het pad — tenminste binnen een halven mijl afstand. En het wezen waarvoor zijn instinct hem waarschuwde, was heel dichtbij. Zooals zoo vaak het geval is bij menschen, die leven temidden der eindeloze stilte, was hij zich soms bewust zoo iets als een zesde zintuig te bezitten — een soort van onverklaarbare en niet regelmatig functioneerende waarnemingsgave, die vaak verzuimde te werken als dit het meest noodig was, maar die, als ze zich manifesteerde, nooit vals alarm maakte. Starend met oogen, die geoefend waren en volleerd in de kennis van het woud-leven, keek hij scherp door het verwarde struikgewas en bleef minuten lang onbewegelijk staan. Een kleine zwart-witte specht, die hem had gadegeslagen, rende vlug langs den stam van een der reuzen-pijnboomen. Anders bewoog zich niets en kon hij nergens eenig ander levend schepsel onderscheiden. Toch wist Mc. Laggan dat zijn intuïtie hem niet bedrogen had. Hij wist met zekerheid dat hij werd bespied en heimelijk gevolgd. Hij dacht er nog een tijdje over na en terwijl hij in zichzelf zei: „Het is vast en zeker een panter!” vervolgde hij zijn weg. ☼ Mac Laggan was niet zenuwachtig, ofschoon hij op dezen tocht zijn geweer in het kamp had laten liggen en hij wist, dat een panter, die kwaad in den zin had, geen te versmaden tegenstander was. Maar met zijn grondige kennis van alles wat het leven der dieren in de wilde natuur betrof, wist hij dat geen panter — tenzij hij er op uit was wraak te zoeken voor een groot leed

hem aangedaan — opzettelijk een mensch zou aanvallen. Die geweldige en sluwe kat erkende — niet uit lafheid maar uit verstandigheid — den mensch als zijn meester en bleef hem steeds zoo veel en zoo ver mogelijk uit den weg. Bovendien wist Mc. Laggan, dat de panter er soms een vreemdsoortig vermaak in vond een mensch stilletjes te volgen, met de grootste omzichtigheid maar tevens met opmerkelijke vasthoudendheid, alsof hij hem wilde bestudeeren en trachten gewaar te worden wat de oorzaak was van diens meerderheid. ☼ Maar Mc. Laggan's kennis van de in de natuur levende dieren ging zelfs verder dan bekendheid met hun eigenaardige gewoonten en karaktertrekken. Hij wist dat geen mensch in staat was ze volkomen te kennen, omdat men nooit het onberekenbare element van de individualiteit mag uitschakelen — een element, dat er behagen in schijnt te scheppen alle dogmatische stellingen der natuuronderzoekers te schande te maken. Hij was er van overtuigd, dat er honderd kansen tegen één waren, dat de onzichtbare vervolger niet den moed zou hebben hem aan te vallen, of er zelfs in de verte aan dacht zoo 'n gewaagd stukje te ondernemen. Maar anderzijds hield hij rekening met die onwaarschijnlijke honderd-en-eerste kans. Hij trok de riemen van zijn zwaar pak recht — de reden, dat hij zijn geweer had achter gelaten — zoodat hij er zoo noodig onmiddellijk uit kon glippen en droeg apart een heel stevig wapen, den nieuwen bijl, dien hij zoo juist in de factorij gekocht had. Het was een lichte bijl met een notenhouten steel, die voor alles en nog wat kon dienen; juist zoo een, die een volleerd woudlooper met snel en doodelijk effect weet

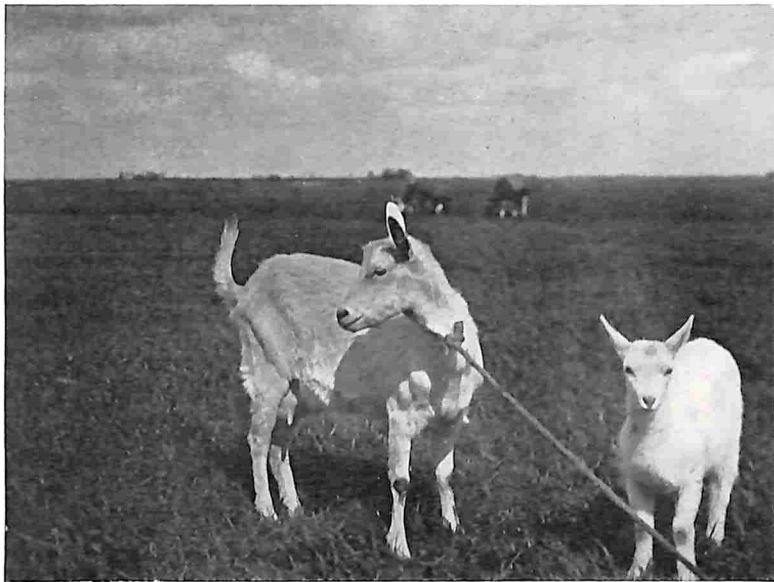

Foto v. d. Laarse.

MOEDER EN KIND.

te hanteeren, hetzij als vechtwapen of als werptuig. Hij was dus, zooals we opmerkten, niet bang, maar het ergerde hem, dat hij — de oude jager op allerlei wild, — nu op zijn beurt gevolgd werd, onverschillig om welke reden. Hij sloeg voortdurend verontwaardigd-waakzame blikken op alle struiken, die hij passeerde en bekeek achterdochtig-onderzoekend iederen grooten tak, die over den weg uitstak. Het was hem te binnen geschoten, dat de geliefkoosde aanvalswijze van den panter was, zich van boven neer op den rug van zijn prooi te laten vallen; en hij kon het eigenaardige gevoel niet onderdrukken, dat de haartjes achter in zijn nek deed opstaan. ☼ Het boschpad, dat van de Factorij naar Mc. Laggan's kamp in de heuvels liep, was ongeveer vijftien mijl lang en steeds stijgend. Maar in die opwekkende herfstlucht, tusschen die verfrissende schaduwen bespikkeld met het goud van de October-zon, voelde Mc. Laggan bijna het gewicht van zijn pak niet, en zijn stevige spieren voelden geen vermoeienis. Onder den invloed van dat onzichtbare en ongewenschte gezelschap achter de beschutting van het gebladerte, versnelde hij geleidelijk zijn stap, steeds meer verlangend om zijn geweer in handen te krijgen en zich te wreken voor die verstoring van zijn tocht. ☼ Plotseling werd ergens ver weg de stilte verbroken door het schel klinkend geloei van een mannetjes-eland. Het was een doordringend muzikaal geluid, maar vol van bedreiging en uitdaging, en drong tot op grooten afstand door in de stille lucht, waarin alle geluid snel zich voortplantte. Weer betreurde Mc. Laggan het dat hij geen geweer bij zich had, want het krachtige, volle geluid van dit geschetter kon alleen komen van een bijzonder mooi mannetjes-exemplaar met een prachtig gewei. Mc. Laggan had vleesch noodig om te drogen voor winterprovisie en hij wilde het gewei hebben; want een werkelijk mooie elands-kop was langzamerhand een kostbaar stuk geworden. Het was een bezit waarvoor enthousiaste leden van de Broederschap van den Eland steeds bereid waren een mooien prijs te betalen. ☼ Het geschetter werd eenige malen met korte tusschenpoozen herhaald en toen werd het ergens, ver links, uitdagend beantwoord.

(Wordt vervolgd).